Bat. Gen.
XXIII
57 a

MEMORIE VAN VERDEDIGING.

AANGEBODEN AAN

B.·. B.·. VRIJMETSELAREN,

IN DE

O.·. O.·. van Indië en Nederland.

BAT. GENOOTSCHAP VAN KENW.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
Tanggal : 11 Mei 2012
No. Induk : 43176/PN-MUSEUM/'12
BIB - ID :
Beli / Hadiah : Ex. Museum

Pp 286, 75

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

XXIII 5/2

VOORWOORD.

W.·. K.·. S.·. H.·. L.·, V.·.

Mijne Br.·. Br.·. in alle O.·. van Nederland en Ned. Indiën ontvangt mijne groete door het bij ons bekende 3.·. × 3.·. met den wensch van H.·. L.·. V.·.

Ik neem de vrijheid de volgende Memorie uwe aandacht aan te bevelen, opdat de plaats gehad hebbende feiten u niet op de eene of andere manier verkeerd worden voorgesteld, en hoop het nuttig moge zijn voor anderen zich hieraan te spiegelen.

Mijne bekendheid in de werkplaatsen onzer H.·. O.·. in Nederland, waar spoedig de zaak bekend zal zijn, zoude daardoor een onbillijk oordeel doen vellen over mij, die zooveel belangstel in de achting mijner Br.·. Br.·. en vermeen die achting niet onwaardig te zijn.

De bloei der Loge DE VRIENDSCHAP in het O.·. van Soerabaija neemt door dusdanige onwaardige en antimaçonnieke handelingen als u zult lezen, sterk af. In de twee jaren dat de V.·. Z.·. M.·. HERMAN SCHALLIG dit O.·. bestuur is het getal leden met ruim 2/5 verminderd; onder den bekwamen en waardigen V.·. Z.·. M.·. DJEMONT bedroeg het getal Leden ruim 80, thans nog ruim 50, nemende steeds af; als men nu in aanmerking neemt dat een groot getal leden, behoorlijk contribueeren zonder immer de Loge te bezoeken of zich daarmede te bemoeijen, dan wordt die ledenvermindering nog veel aanmerkelijker, en is het reeds gebeurd dat de receptie bijna niet konde doorgaan wegens gebrek aan Br.·. Br.·. Leden. In Europa vond ik het stelsel gehuldigd het getal Br.·. Br.·. Off.·. zooveel mogelijk uit te breiden, waardoor de leden geanimeerd wierden de W.·. P.·. der O.·. veel te bezoeken. Hier worden twee en drie betrekkingen aan een Br.·. gegeven, opdat het getal zoo gering mogelijk zij, waardoor de dwang des Voorzitters en gesubstitueerden Voorzitters op dat geringe getal vergemakkelijkt wordt, zoo een enkele tegen het schandelijke hunner handelingen zich vermogt te opponeeren, hij dadelijk door de volgzamen wordt overstemd. Of dit de werkkring van de Br.·. Br.·. Vrij M.·. is zal uw onbevooroordeeld verstand en kennis onzer K.·. K.·. zelve beantwoorden.

SOERABAIJA, 20 September 1869.

B. VAN DER ZWAAN.

SOERABAIJA, den 1sten September 1869 p.·. s.·.

W.·. K.·. S.·. H.·. L.·. V.·.

H.·. E.·. Gedep.·. Gr.·. M.·. N.·.

Mijne verpligting als V.·. M.·. mijn rang als SP†, en mijn eergevoel als fatsoenlijk man, nopen mij met diep leedgevoel, U H.·. E.·. W.·. eenige hoogst onaangename feiten te vermelden, die in de Loge DE VRIENDSCHAP gevestigd in het O.·. van Soerabaija hebben plaats gehad, mijzelven betreffende, en vraag ik als Br.·. van U.·. H.·. E.·. W.·. geregtigheid, strenge geregtigheid.

Voor cc. acht jaren was ik verpligt mijn ontslag als Lid der Loge DE VRIENDSCHAP te vragen, om reden een hersenziekte mijner gade niet toeliet, dat zij, vooral des avonds of des nachts een oogenblik alleen bleef. Nog zijn vele Br.·. Br.·. hier, die met mij alstoen Leden waren der □, en ik in 1861 p.·. s.·. als redenaar gekozen wierd, doch toen reeds om reden bovengenoemd moest bedanken. Ik roep de getuigenis in dier Br.·. Br.·. wie en wat ik destijds was, en mijne benoeming als off.·. v.·. Eer der Loge LA PAIX, gevestigd in het O.·. van Amsterdam, doet mij voorzeker niet ongunstig aan U.·. H.·. E.·. W.·. voorstellen.

Door het overlijden mijner gade, 1868 p.·. s.·. was ik in de gelegenheid, de Loge alhier zoo nu en dan als visiteur bij te wonen, doch in die vele jaren het uitgaan ongewoon, aarzelde ik nog eenigen tijd het lidmaatschap te vragen, tot ik in begin Maart van dit jaar, den Br.·. CH. KOCKEN verzocht mij voor te stellen; deze Br.·. vergat die dienst, en door mij daaraan herinnerd, stelde hij mij den 12den April ll. voor. Den 4den Junij daarop was de tijd der algemeene vergadering, en Br.·. CH. KOCKEN naar Batavia, die mijne belangen aan den Br.·. W. A. J. KULLER opdroeg, de uitslag was, dat het bestuur der Loge communiceerde, dat er een aanklagt tegen mij was, en slechts zes leden van

het bestuur aanwezig, dus, onvoltallig om die klacht te beoordeelen; de Br.·. Kuller vroeg of die klacht schriftelijk was ingediend, dat door den voorzittend M.·. Herman Schallig wierd beantwoord met „*Neen*, de aanklacht is mondeling;" waarop de Br.·. Kuller repliceerde: „Ziehier onze wetten, die door ons beloofd zijn te eerbiedigen A.·. M.·. en u is gekozen om voor de handhaving te waken, die luiden art. 35 dat *elke aanklagt schriftelijk moet zijn*, daar is geen schriftelijke aanklacht, dus volgens de wetten is aan de Ballotage van den Br.·. B. van der Zwaan niets in den weg, U zal toch de wetten niet verkrachten, en tot een doode letter maken." Noch veel werd gesproken van de noodzakelijkheid om wetten te eerbiedigen, en alle schennis te voorkomen, niets vermocht te baten, de voorzittend M.·. wilde, wat de wetten ook zeiden, geen ballotage toelaten. De B.·. Kuller verzocht toen als de aanklager zich niet schaamde, in de algemeene vergadering met de klagt voor den dag te komen, en de Br.·. Br.·. te laten oordeelen, en stemmen, na de voordragt der aanklagt; ook dit wierd geweigerd, en moest dan Br.·. Kuller in de zaak, hoe hoogst onbillijk ook, berusten, na tegen een dusdanige On-Br.·. en onwettige handelwijs geprotesteerd te hebben.

Toen mij de toedragt bekend wierd, zeide ik: „waarde Br.·. met genoegen zal ik elke beschuldiging aanhooren, ik ben overtuigd en verzeker u dat ik in mijn verleden niets kan vinden dat mij beschuldigingen van welken aard ook op den hals kan halen; ik heb mijn leven zoodanig ingerigt, dat niemand mij van verkeerde handelingen kan betigten. Laat hun beschuldiging dus komen, ik zal dezelve wederleggen en annulleeren."

Den 9den Junij was het M.·. receptie, zijnde slechts eenige dagen voor de verkiezingen, en wierden gerecepieerd de Br.·. Br.·. gezellen R.·. E.·. Reineke, J. H. Deufferwiel, en A. Wttewaal van Stoetwegen

Ik woonde die receptie bij, vooral daar mijn voorsteller Br.·. Ch.·. Kocken van Batavia terug was gekomen, en wilde proponeeren, daar er nog geen aanklagt aan hem was bekend gemaakt, dat volgens de wet zoo spoedig mogelijk moest plaats hebben, de buitengewone vergadering die voor de receptie zoude plaats hebben, om de genoemde Br.·. Br.·. gezellen voor de M.·. graad te balloteeren, tevens te doen strekken tot ballotage voor mij, als Lid der Loge. Dringend verzocht de Br.·. Kocken als er een aanklacht was, die hem te doen kennen, dat volgens de wetten reeds had moeten plaats hebben, dat de voorrechten van de zeer jonge gezellen om zoo kort voor de benoemingen om hunnentwille een buitengewone vergadering en receptie te zien geproclameerd, opdat zij bij de verkiezingen konden in aanmerking komen als leden van het bestuur, ook mogten gedeeld worden door een oud lid dezer Loge, die bereids eenmaal met schending der wetten was uitgesteld; dat aan alle voorschriften der wet op de voordracht van leden der Loge door hem was voldaan, en daarom ook de wetten geëerbiedigd moesten worden door den V.·. Z.·. M.·. en verdere Br.·. Br.·. bestuurderen, dat als er werkelijk een aanklacht was, dat hij betwijfelde, die reeds ter zijner kennisse moest zijn gebragt om te oordeelen of de voorstelling door hem moest ingetrokken worden, dat de schennis der wetten op den 4den Junij ll. het niet mededeelen aan hem voorsteller van de zoogenaamde klachten, en de verregaande onbillijkheid van heden avond tegen hem als voorsteller, en den Br.·. B. van der Zwaan oud lid der Loge, als voorgestelde, hem overtuigde dat het een gezochte en voorgewende aanklagt gold, die bijzondere reden hebben moest, dat de handelwijs regtstreeks aandruischte tegen den geest der Br.·. schap, en niet alleen Br.·. liefde, doch billijkheid en betamelijkheid buitensloot, en geweld moest genoemd

worden. Alle vertoogen op wet en regt, op billijkheid en Br.·. schap steunende, uitgeput zijnde en den voorz.·. M.·. bij zijn weigering blijvende volharden, verzocht de Br.·. Ch. Kocken aanteekening in de Notulen der Loge, dat niet konde geweigerd worden.

Den 11 Junij daarop waren de verkiezingen en bestaat het bestuur uit dertien leden; zoo wierd de Br.·. Herman Schallig met 12 van de 20 stemgeregtigde leden, dien avond tegenwoordig, als voorzitt.·. M.·. herkozen:

De overige leden zijn als volgt:

Gedeputeerd Reg.·. Mr.·. . . .	D. Houtman.
Eerste opziener	F. A. Sesinkclee.
Tweede „	J. H. Deufferwiel.
Redenaar tevens Fiskaal . . .	J. G. Kratzenstein.
Eerste Secr.·. tevens Archivaris en zegelb.·.	A. Wijnveldt.
Tweede Secr.·. tevens Bibliothecaris	P. Beynon.
Thesaurier en Aalmoezenier . .	J. W. A. Röessner
Voorbereider	G. Haye.
Eerste Ceremoniemeester . . .	Jhr. A. Wttewaal. van Stoetwegen.
Tweede „ . . .	F. W. C. Mourits.
Bouwmeester tevens Oeconoom en Meubelmeester . . .	H. W. van Blijenburgh
Dekker	J. Swart.

Den 2 Julij ll. was de 1e. algemeene vergadering met het nieuwe bestuur. De Br.·. Ch. Kocken vroeg de reden waarom hem alsnog geen schrijven was gezonden van de aanklagt tegen mij, en kreeg ten antwoord dat er nu een schriftelijke aanklacht was, die hem eerdaags zoude geworden.

De Br.·. Kocken zeide hierop: „A.·. M.·.! De handeling van het bestuur in dezen, is gruwelijk tegen den Br.·. B. van der Zwaan, en moet er een vreesselijke

misdaad door dien Br.·. zijn gepleegd, als uwe handelwijs in dezen kan gewettigd worden; de wetten zijn met voeten getreden door U Br.·. Br.·. bestuurderen, de zaak wordt met voordacht tegen de wet in getraineerd, en reeds in de profane wereld wordt er op gewezen, en over gesproken, dat er iets vreesselijk misdadigs aan den dag zal komen, tegen den Br.·. B. VAN DER ZWAAN, oud lid dezer werkplaats en den hoogsten rang in de orde bekleedende. Ik en bijna alle leden waren verheugd dien Br.·. weder als lid onder ons te zien, want slechts weinige zijn tegen hem; jaren lang ken ik dien Br.·. zoo wel hier als in de profane wereld, en meende alle reden te hebben gunstig over dien Br.·. en dien Burger te oordeelen, doch U maakt mij ongerust, uw handelwijs maakt mij angstig, want het zoude U zelfs Br.·. Br.·. bestuurderen diep krenken, als u op een onberedeneerde aanklagt dien Br.·. zoo konde behandelen."

De V.·. Z.·. M.·. zeide andermaal: De aanklagt zal u geworden Br.·. KOCKEN."

En werkelijk kwam den 9 Julij ll. de aanklagt en luidde als volgt:

Zes dagen later kreeg ik dezelve.

SOERABAIJA, 15 Julij 1869 p.·. s.·.

W.·. K.·. S.·. H.·. L.·. V.·.

Z.·. A.·. Br.·. B. VAN DER ZWAAN.

Om UEd. een uittreksel te geven van de personeele aanklacht der Loge DE VRIENDSCHAP, daarvoor is mij het stuk te curieus, en zend UEd. bij gevolg een geheel afschrift der personaliteiten, als:

„Ingevolge art 35 van onze bijwet geven wij u als voorsteller kennis van de bezwaren tegen het opnemen als lid onzer werkplaats van den Br.·. B. VAN DER ZWAAN, die in onze bestuursvergadering van den 2den dezer zijn behandeld.

1e Het ingezonden stuk voorkomende in een uwer couranten en ook in het *Soerabaijasch Handelsblad* dd. 14 April ll. waarbij de Reg.·. M.·. openlijk en met name op geen broederlijke wijze wordt ten toon gesteld.

De opname van dit ingezonden stuk in de dagbladen, had u reeds dadelijk aanleiding moeten geven tot intrekking van het voorstel, en Br.·. B. VAN DER ZWAAN tot het terugnemen van zijn verzoek voor het lidmaatschap onzer Loge.

2e De toespraak van Br.·. B. VAN DER ZWAAN als visiteur in geopende loge dd. 20 Mei ll.

3e Dat de Reg.·, Mr.·. het logegebouw binnen komende tot het houden der Mr.·. Receptie op den 9 Junij ll. hem Br.·. B. VAN DER ZWAAN tot tweemalen toe de hand heeft toegereikt, en tot tweemalen toe door Br.·. VAN DER ZWAAN geweigerd is, die hand aan te nemen, terwijl hij hem zelfs niet op Maçonnique wijze heeft willen begroeten.

Bovenstaande bezwaren zijn ons zoo gewigtig voorgekomen, dat wij in onze bestuursvergadering van den 2 Julij ll. besloten hebben, deze ter uwer kennisse te brengen en u in overweging te geven, het door u gedane voorstel in te trekken.

Onder a.·. v.·. h.·. b.·. o.·. a.·. b.·. h.·. g.·. teekenen wij ons met broederlijke toegenegenheid

Namens het bestuur der Loge voornoemd,

De Reg.·. Mr.·.

(w. g.) HERMAN SCHALLIG.

de 1e Secretaris,

(w. g.) WIJNVELDT.

Met Br.·. gevoelens

Uw heilw.·. Br.·.

CH. KOCKEN.

Wat ik immer had kunnen denken, nooit was mij zoo iets voor den geest gekomen, dat zulk een ding konde dienen tot aanklacht om mij uit de Loge te weren; ik had iets dubbelzinnigs verwacht, een of andere verkeerde uitlegging mijner daden, doch niet een dusdanige aanklacht, die de nietswaardigheid van den aanklager zoo duidelijk doet uitkomen, *een aanklagt*, die den aanklager en helaas ook den V.·. Z.·. M.·. Herman Schallig door hun eigen woorden in die aanklacht vervat, als verachtelijk afschildert.

Het aanhalen der profane Societeit Concordia, en mijn schrijven daarover in de drie plaatselijke bladen van den 14 April ll. is als volgt:

„Ten einde aan het onophoudelijk gevraag: „Is het werkelijk waar, dat u in de Societeit afgewezen zijt? Heb ik goed gehoord dat u gedeballoteerd zijt? 't is onmogelijk, het is immers onwaar? en wie heeft u die streek gespeeld?" enz. verschoond te zijn, en om te voorkomen meerdere brieven van Societeit's deballotages rouwbeklag te ontvangen, zoo publiceer ik bij deze de zaak en moge de lezer oordeelen.

„Reeds langen tijd wierd mij tot crime aangerekend, mijn stille levenswijs, mijn weinig verkeeren in de wereld enz. zoo dat ik soms er over dacht hier en daar lid te worden, al was het alleen om de contributie te betalen. Daar ik nu door den Heer Fuchter, Notaris alhier, en lid der Directie van Concordia wierd uitgenoodigd, vendutie in de Societeit te houden, met voorbijgang van den heer Herman Schallig, president der Societeit, die even als ik toco- en venduhouder is, zoo proponeerde ik na afloop der vendutie mij als lid der Societeit voor te dragen, hetgeen door bovengenoemden heer Fuchter en den heer Secretaris der Societeit werd toegejuicht, of zeer goedgevonden met bijvoeging van eenige aanmoedigende phrases.

Eenigen tijd daarna, kreeg ik van den Secretaris

der Societeit informatie, een schrijven van mij te rigten tot de Directie, daar het aanstaande Maandag vergadering was. Ik zond die aanvrage in, en dacht weinig aan de zaak, daar noch mijn maatschappelijk standpunt noch levenswijs, aan afwijzen deed denken. En toch had ik buiten de meerderheid der Directie gerekend, want den 11 Februarij kreeg ik een formeele afwijzing. Ik gevoelde door de meerderheid der Directie onwaardig te zijn bejegend, en schreef aan die heeren een brief, waarvan de korte inhoud hier volgt: Ik vermeende, zoo schreef ik, dat de Directie der Societeit uit de eervolste leden gekozen was, dat ook ik die schoone deugd aan HEd. zoude toekennen, als een hunner mij een zaak, een daad, een periode in mijn 26 jarig verblijf in Indië konde aanwijzen daar ik met schaamte op terug zien moest, en hun afwijzen wettigde; dat de Directie dacht mij, voor het minst fatsoenlijk zijn moest; deze burgerdeugd zij UEd. van harte toegekend, zoo een van UEd. mij kan aanduiden dat ik door beroep, karakter, maatschappelijk leven, omgang of levenswandel buiten den kring der leden van de Societeit behoor; doch dit niet kunnende, (zoo als tot heden dan ook niet heeft plaats gehad) zoo kwalificeren UEd. zelven uw handelwijze der meerderheid; of het is gentlemanlike iemand publiek zonder reden te grieven, hoeveel of weinig dit zijn moge, waarschijnlijk wegens personaliteiten.

(w. g.) B. VAN DER ZWAAN.

Dit schrijven is tegen de Directie der Societeit, de bewijzen die ik had van de Intriges van den President dier Societeit HERMAN SCHALLIG tegen mij, zijn later door anderen en zijne eigene handelwijs bevestigd; de eenige reden der vijandschap van den Hr. SCHALLIG tegen mij moet zijn oorsprong hebben in de kennisname van de volgende handelingen van dien Heer.

Gerezen geschillen tusschen de vennooten VAN OORDT

en ENGELENBURG moesten door Arbiters beslecht worden, en verzocht de Heer VAN OORDT mij als Arbiter voor hem op te treden; bij de behandeling dier zaak bevond ik, dat de eisch van den Heer ENGELENBURG op gezochte feiten steunde, van voor hunne feitelijke associatie en de inaccuratessen bevatten, der boekhouding van den Heer VAN OORDT. Nu was het juist de reden der boekhouding, waarom de Heer VAN OORDT een associé genomen had en zag ik naar een natuurlijker reden uit, als de opgegevene en bevond, dat de Heer ENGELENBURG volgens associatie contract uit eigen beurs, om vennoot te worden, *f* 6000 moest inbrengen en had die Heer om daaraan te voldoen, gedurende een langdurige ziekte van zijn vennoot, gelden opgenomen, *op naam der firma in accepten van kort zigt*, en was zijn geldschieter de Heer HERMAN SCHALLIG, die dus voortdurend die firma daardoor in zijne magt had, daar zij weinige fondsen hadden, buiten den inleg van den vennoot ENGELENBURG. Deze moest nu zijn reden hebben; deze was, dat de Heer JAS aanstaande echtgenoot van Mejufvrouw REUTER, zuster van den Heer REUTER vennoot van den Heer HERMAN SCHALLIG, eene positie te Soerabaija moest krijgen, en voor dit zaakje passend bevonden wierd; gedurende de Arbitrage interpelleerde ik den Heer REUTER daarover, die mij antwoordde: „die accepten zullen op zijn tijd verlengd worden, u begrijpt dat de Heer SCHALLIG daar geen gebruik van zal maken." Ik antwoordde weinig hierop, doch begreep, dat de Heer J. W. VAN OORDT tegen zulke intrige niet opgewassen was; de liquidatie verbleef aan den Heer ENGELENBURG, en trad de Heer JAS als vennoot van den Heer ENGELENBURG op, onder de firma ENGELENBURG & Co. terwijl ZEd. met Mej. REUTER huwde.

Dat ik die firma, waarvan ik de grondslagen kende, geen crediet noch vertrouwen schonk, is nog al duidelijk en zal U.·. H.·. E.·. W.·. billijken.

Ziedaar de eenige doch ook een gewigtige reden H.·. E.·. W.·. waarom de Heer HERMAN SCHALLIG, de president der Societeit Concordia, mij vijandig was.

Denkelijk zal ik later in een Memorie aan U.·. H.·. E.·. W.·. opgedragen, trachten te betoogen, of die Br.·. HERMAN SCHALLIG wel mogt gekozen worden als V.·. Z.·. M.·. onder overlegging van bescheiden mij ongevraagd van Samarang toegezonden en nog toegezonden zullende worden: doch verbliif heden bij mijne persoonlijke kwestie, daar ik zonder dien mogelijk nimmer van die zaken iets zoude geweten hebben.

Ten zeerste wierd die wraak (voorzeker een Br.·. Vr.·. M.·. onwaardig) opgewekt door den eisch der leden van de Societeit Concordia om een dusdanige Directie buiten de gelegenheid te stellen voortaan zoo te handelen en hun tien stemgeregtigde leden toegevoegd, onder den naam van commissarissen, door de leden in algemeene vergadering te benoemen, ongeacht alle tegenwerpingen van den president der Directie, die de zaak verdedigde. Nog kwam er de verontwaardiging bij van het publiek in het algemeen, die mij hun adhesie kwamen betuigen, en in presence van den Heer HERMAN SCHALLIG in het Muzijkgenootschap St. Cecilia de Directie der Societeit Concordia streng berispte en scherp critiseerde.

Het 2de punt van aanklagt durf ik niets bijvoegen, mijn verdediging bevat die geheel, en ik kan dan ook geen woorden vinden om een dusdanige eigenbeschuldiging te kwalificeeren; de Br.·. Br.·. Redenaar der Loge DE VRIENDSCHAP behandelt de Br.·. liefde als hoofddeugd des Vr.·. M.·. in korte bewoordingen en vooral te betrachten in den Tempel der k.·. k.·.. Dit onderwerp inspireerde mij, daar ik gevoelde en steeds betracht, de Br.·. liefde toe te passen, doch niet ten koste van mijn eer of eigenwaarde; ik vervolg dit thema en betuig in krachtige bewoordingen, de nood-

zakelijkheid daarvan ook buiten den Tempel en omschrijf de hatelijkheid, liefdeloosheid enz. van anders handelenden, daarop spreek ik den nieuwen broeder aan; een Loufton wiens brave vader een waardig nu wijlen Br.·. Vr.·. M.·. aan mij bekend was, en eindig met de Br.·. Br.·. visiteuren bij gelijke gezindheid tot de orde te noodigen, en door toejuiching onze tevredenheid te betuigen, dat geschiedt. De V.·. Z.·. M.·. staat op, bedankt mij voor mijne toespraak, Br.·. Br.·. visiteuren in het algemeen, geeft ons Heilw.·. en de Loge wordt gesloten. Dit H.·. E.·. W.·. wordt alsnu een punt van aanklagt tegen mijne opname. U.·. H.·. E.·. W.·. zij de kritiek in deze overgelaten, want alleen nijd en wraak, die het gezond verstand verstompt heeft, kan zoo iets bedenken.

Het derde punt, de handweigering is een bepaalde onwaarheid en had 9den Junij plaats, volgens opgave in de aanklagt, terwijl de aanklacht van 4 Junij is. Sprekende met den Br.·. S. M. Polak zag ik den V.·. Z.·. M.·. aankomen. Immer bestaat er bij mij een zeer onaangenaam gevoel, als ik bij iemand sta, die gegroet wordt, door een bekende van mij, die mij zelven als een onbekende bejegent, hoeveel te meer *daar* in den Br.·. kring: gedurende drie receptien had ik ondervonden de V.·. Z.·. M.·. mij zonder aanzien passeerde, alsof ik er niet was; ik konde niet anders denken of heden zoude hetzelfde gebeuren. Om den hoogst onaangenamen indruk weg te nemen, retireerde ik een weinig, vestigende al mijn aandacht op den regter handschoen, dien ik bezig was aan te trekken, en zoude op mijn heilig Br.·. woord, niets van de geheele handpresentatie geweten hebben, als Br.·. S. M. Polak mij zulks niet gezegd had.

Op den 18den Julij diende ik mijn antwoord in, dat luidt als volgt:

W.·. K.·. S.·. H.·. L.·. V.·.

Z.·. A.·, Br.·. Kocken.

Vooreerst betuig ik u mijnen dank voor de toezending van een afschrift van de aanklacht, die niet de Loge de Vriendschap tegen mij heeft, doch personeel den Br.·. Herman Schallig voorzittend Mr.·. dier Loge; en wel teregt noemt U het een curieus stuk.

No. 1 werd ik beschuldigd de handelingen van de Directie der Societeit Concordia, in zaken mijne afwijzing als lid aldaar, en wel bij name den Heer Herman Schallig, in alle drie de publieke bladen alhier te hebben gekritiseerd. Ik zoude gaarne willen weten wat de Societeit Concordia alhier, met de Loge de Vriendschap gevestigd in het O.·. van Soerabaija te maken heeft. Is de Loge de Vriendschap een onderdeel van de Concordia? Is onze k.·. k.·. te Soerabaija het uitvloeisel geworden eener Militaire en Burgersocieteit? Is de vrije metselarij te Soerabaija zoo diep gezonken, dat zij attendeert op handelingen eener Societeit? waarlijk Br.·. dan is zij zeer diep gezonken, en maakt zich diep verachtelijk. De zaak is dezè: op aandrang van velen zelfs leden der Directie van de Societeit Concordia, laat ik mij voordragen tot lid, bij die voordracht was geen oppositie, volgens getuigenis en oordeel van het Lid dier Directie Mr. Visser en den Secretaris der Societeit, dus is er complot gemaakt om mij te deballoteeren; en heb de duidelijkste bewijzen daarvan, dat de President der Societeit de Heer Herman Schallig de aanlegger daarvan was; wel had ik nimmer de minste rencune met dien Heer gehad, doch ik had aan de firma Engelenburg & Co. bepaald crediet geweigerd, en van die firma is de Heer Engelenburg de *protégé* en zijn vennoot de Heer Jas de zwager van den Heer Reuter, compagnon van den Heer Herman Schallig. Wat zouden de Broederen en de profane wereld van mij gedacht en gezegd hebben,

als ik een dusdanige *onwaardige* bejegening stilzwijgend had laten voorbijgaan, immers dan had ik den schijn gegeven dat de Directie der Societeit Concordia reden had gehad mij af te wijzen, en hunne handelingen; in dezen wettig en geregtvaardigd waren. Doch nu ik in het gevoel mijner waarde en eer, die handeling als onwettig en onwaardig heb gepubliceerd en hun voor de publieke regtbank gedaagd zich te verantwoorden, *dat zij niet kunnen;* nu wordt mij dit aangerekend als een klagt, die mijn lidmaatschap der Loge DE VRIENDSCHAP in den weg staat. Dat dit de gezamenlijke Broederen beoordeelen.

No. 2. Mijne toespraak als visiteur in de geopende Loge den 20 Mei ll.

De k.·. k.·. is voor mij een geheiligde daadzaak, de Vr.·. M.·. is voor mij een behoefte, en zij dezelve lof en eere toegebragt, mijn onderzoek in de werken der heilige O.·. heeft mij in verband met de godsvereering krachten gegeven, om veel leed, ja zeer bitter leed te dragen; de ware Vr.·. M.·. beoefent de wijsbegeerte in hooger spheer, en slechts de Vr.·. M.·. begrijpt in den diepsten zin des woords wat godsvereering is, want die is een met de k.·. k.·.. Toen ik den Br.·. redenaar op den receptie avond bovengenoemd, de Broederlijke Liefde als een hoofddeugd van den Vr.·. M.·. hoorde beschrijven, en die vooral in de Loge wierd aanbevolen, toen gevoelde ik bij mijne dankzegging voor B.·. B.·. visiteuren behoefte die verder uit te werken en zeide dat wij, kinderen der weduwe, dus Br.·. Br.·. uit vrije keuze, ook buiten de Loge bedenken moesten Br.·. Br.·. te zijn; ik beschreef met scherpe kleuren die *nietswaardigen*, die *verachtelijke* Br.·. Br.·. die in de Loge soms vriendelijk, in de profane wereld er zich op toelegden hunnen Br.·. Br.·. te benadeelen, te beschamen, en leed te berokkenen: *Dien de schoen past trekt hem aan:* En alleen hem, wiens

beeld zich in mijne beschrijving gevonden heeft, hij die in zijne ziel gevoelde, dat ben ik, dat zijn mijne handelingen, kan uit wraak zulks tot een punt van aanklagt maken, tot wering van mijn Lidmaatschap der Loge. Beoordeelt dit mijne Br.·. Br.·.

No. 3. Dat ik de hand zoude geweigerd hebben aan den voorzittend M.·. op den avond van den 9den Junij ll. bij gelegenheid der Mr.·. receptie.

Op den 12den April zoo ik vermeen, droeg u mij voor Br.·. Kocken, op den 4den Junij ll. moest ik geballoteerd worden, en ging die Ballotage niet door, ter oorzake er een aanklagt tegen mij was en het bestuur incompleet om die aanklacht te mogen beoordeelen; die aanklacht was mondeling, dus *onwettig*, maar wat geeft nijd en wraak om wettigheid, al draagt men ook den troffel, als men de magt heeft wetten te schenden en te verkrachten; bij gevolg betrof de aanklacht tegen mij, van den 4den Junij ll. dat ik den voorzittend Mr.·. den 9 Junij daarop de hand had geweigerd, of zoude weigeren, hoe moet ik hier de zaak verstaan; daar ik in geen geval wil kwalificeeren, zoo zij zulks aan de Br.·. in dezen overgelaten. Ik zoude dus positief op zulk een geïncrimineerde klacht kunnen zwijgen en zeggen; „Br.·. Br.·. schaamt u! zijt gij Br.·. Br.·. Vrijmetselaren; doch ook hier wil ik op antwoorden en zoude ter goeder trouw kunnen zeggen, het was een speculatie op mijne opregtheid, wetende dat er zooveel *valschheid* niet in mijn hart is, om iemand, die zoowel in de profane wereld, als in de Loge mij vijandig is, den Br.·. hand te geven, alvorens eene verklaring heeft plaats gehad. Doch dit is mijn antwoord niet; bijgaand certificaat van den Br.·. S. M. Polak, den eenige getuige in deze zaak, dit zij mijn antwoord. Hierover mogen de gezamentlijke Br.·. Br.·. oordeelen.

„Ik ondergeteekende verklaar mits dezen, ten verzoeke van Br.·. B. van der Zwaan, dat ik op den avond

der Mr.·. recep.·. dt. 9 Junij jl. met genoemden Br.·. in de deur van het voorportaal onzer ☐ stond, met dien Br.·. sprekende over onze k.·. k.·., als wanneer de voorzittend Mr.·. der werkplaats, naar mij toekwam en de Br.·. hand gaf. De Br.·. B. VAN DER ZWAAN retireerde zich een weinig en was bezig zijne handschoenen aan te trekken; ik zag den A.·. M.·. ook hem de hand toesteken, dat de Br.·. B. VAN DER ZWAAN niet beantwoordde; de A.·. M.·. verwijderde zich daarop, en vroeg ik aan genoemden Br.·.: „Geeft u geen hand aan den A.·. M.·.?" waarop Br.·. B. VAN DER ZWAAN mij met verwondering vroeg: „Heeft hij mij een hand geoffreerd? *Ik heb het niet gezien*, ik trok mijne handschoenen aan, *en dacht dat zeker niet.*" Later zeide mij Br.·. B. VAN DER ZWAAN: „Hoe is het mogelijk dat de voorz.·. M.·. mij de hand heeft gepresenteerd, daar hij drie receptie-avonden mij zonder aan te zien passeerde en zonder eenige reden van mijnen kant zoo wel in de profane wereld als hier zich vijandig tegen mij gedraagt."

Voor de waarheid van het bovenstaande verpande ik mijn Heilig Br.·. woord en leg deze getuigenis af ter liefde der waarheid.

SOERABAIJA, 21 Julij 1869 p.·. s.·.
(w. g.) S. M. POLAK.

En nu, geachte Br.·. KOCKEN nog een woord tot de Br.·. die bij de bestuursvergadering hunne adhesie hebben gegeven aan deze aanklacht, o! moge het getal gering zijn. Gevoelden de Br.·. Br.·. dan niet dat zij de handlangers zijn geweest van de personeele wrok van een hunner medebroeders? Is er dan niet één geweest, die geroepen heeft: „houdt op! wij plegen ongeregtigheid, wij zijn geroepen, wij bij stemming gekozen, tot handhaving der wetten; en juist wij schenden dezelve, om de wraak, de onwettige wraak te dienen van een medebroeder!?" Heeft niemand van

die Br.·. Br.·. geobserveerd, hoe de 1e aanklacht door de leden der Societeit is behandeld, *zij* profanen waarvan slechts weinigen bij mij bekend zijn, hebben mij de meest eclatante satisfactie gegeven, die ik konde vorderen: de Directie der Societeit is door hen onder *Curateele* gesteld van tien leden, *niet* door de directie, maar door de leden te benoemen; en mijne Br.·. Br.·. stellen die zaak als een grieve tegen mij. Het 2de punt zal ik niet herhalen ten einde u niet te beschamen, hetgeen uw eigen hart u zal doen gevoelen. En wat blijft er van het derde over? Een bepaalde overdrijving, een leugen. Het niet geven van de hand is u voorgesteld door het weigeren der hand; zoo ik werkelijk de hand geweigerd had, dan zoude den Br.·. voorzittend M.·. mij zekerlijk alleen geroepen en beschaamd hebben, want voor het oog had ik geen ergernis mogen geven, al had het mij nog zoo veel gekost: doch de Mensch is zoo ligt tot het kwade geneigd, zoo wel van natuur als door aanleg, en de Br.·. V.·. M.·. brengt die zwakheid mede in den Heiligen T.·. der k.·. k.·. van daar dat men zoo gemakkelijk geneigd is, het kwade te volgen, terwijl men over het goede zich lang bedenken moet.

En nu Br.·. Kocken verzoek ik dringend deze mijne verdediging voor te dragen, in de 1e algemeene vergadering en magtig u het voorstel in statu quo te laten, of onder protest in te trekken, daar ik de beslissing aan het Gr.·. O.·. en kapito's wil overlaten, en de geheele zaak in de Maçonnieke courant zal plaatsen. Geloof mij steeds

Uw Heilw.·. Br.·.

(w. g.) B. van der ZWAAN.

S.·. P.·. †.·., officier van eer der Loge *La Paix* O.·. Amst.·.

Soerabaija, 18 Julij 1869.

Twee dagen voor de algemeene vergadering bezocht de Br.·. F. A. Sesinkclee den Br.·. Ch. Kocken om over de zaak te spreken, die 6 Augustus moest voorkomen in de algemeene vergadering, waarvan het resultaat was, dat de Br.·. Kocken een onderhoud verzocht en verkreeg met den V.·. Z.·. M.·. dat geruimen tijd duurde, en zoo het scheen was de V.·. Z.·. M.·. Herman Schallig genegen tot eenige schikking, als ik Z.·. A.·. ten zijnent of bij Br.·. Kocken een handje wilde geven, volmondig erkennende dat het wel mogelijk was, ik het niet gezien had, dat ZEd. mij op den avond van den 9den in de loge de hand offreerde. Ik zeide tot den Br.·. Kocken: „Het zoude mij veel waard zijn deze zaak op Br.·.lijke en minzame wijze geschikt wierd, doch dat behoort in den Tempel te huis, als daar de Br.·. V.·. Z.·. M.·. mij de hand reikt dat ik het zie, dan zal ik *voorzeker niet weigeren*, en draag UEd. op, zoo u de minste schijn van toenadering ziet, alleen te verzoeken de aanklacht in te trekken, hoezeer dezelve op hun eigen hoofd zelf geworpen is, en ik zal mij gaarne aan de Ballotage wagen; maar ziet u dat het bestuur in zijn vijandschap tegen mij volhardt, al hebt u de overtuiging dat ik er met glans doorkom, laat dan geen Ballotage plaats hebben, want met zulke Br.·. Br.·. bestuurderen moet een hoogere magt beschikken en de schuldigen tot hun pligt brengen." De Br.·. Kocken zeide mij: „Allen wenschen wij u in de Loge als Lid te zien, doch een is er die den V.·. Z.·. M.·. stijft, opstookt en vleit om kwaad te doen, ik heb de overtuiging dat hij zoo als altijd, ten koste der Br.·.liefde haat en nijd strooit, en de overige leden domineert; na afloop der vergadering zal ik de zekerheid hebben, en u den hatelijken Br.·. noemen, den naam van Br.·. onwaardig."

Met den Br.·. Br.·. Fuchter oud V.·. Z.·. M.·. der ☐ sprak ik over de zaak, Ook die A.·. Br.·. begreep

niet hoe het mogelijk was, een dusdanige aanklacht te durven formuleeren; als men op zulke personaliteiten het Lidmaatschap bemoeijelijkte, de Br.·.schap op hield te bestaan, doch dat dit hatelijk accident denkelijk uitging van Br.·. D. Houtman ged.·. V.·. Z.·. M.·. die zoekt en woelt altijd in hatelijkheden; hij is de groote drijver van onaangenaamheden, lastig en hatelijk, dat kan ik u verklaren.

De uitslag van de vergadering op 6 Augustus ll. H.·. E.·. W.·. was deze: de ged.·. V.·. Z.·. M.·. D. Houtman, was voorzitter; de V.·. Z.·. M.·. Herman Schallig was niet aanwezig, om welke reden is mij onbekend, alleen weet ik dat ziekte geen oorzaak kan geweest zijn. Reeds dadelijk was de Introductie scherp en satyriek, en bekende de Br.·. Houtman dat hij zelf de aanklager was, met al den schijn van ingenomenheid, met die handeling. En diezelfde Br.·. D. Houtman die verklaarde mijn aanklager te zijn, bekleedde den voorzitterstoel, om over mij te oordeelen!!! H.·. E.·. W.·. Gedep.·. G.·. M.·. N.·. Ik vraag U.·. H.·. E.·. W.·. als Br.·., als Man van Eer, als Mensch, als Staatsburger, is zulk eene handelwijs te kwalificeeren? konde er mogelijkheid bestaan van toenadering, van schikking, van billijkheid. als de debatten geleid worden door den aanklager, die op de jonge en nieuwe leden van het bestuur uit den aard der zaak sterk influenceert? is zulk een handeling te kwalificeeren onder den naam Br.·. Vr.·. M.·.? Neen, duizend maal neen; De Br.·. Ch. Kocken bragt den Br.·. ged.·. V.·. Z.·. M.·. zijne lage handelwijs onder het oog, las mijne verdediging voor, protesteerde tegen dusdanige handelingen, en zeide de zaak zal voor het hoogere O.·. dienen.

Het was juist de Br.·. dien ik bedoelde en u over sprak, zeide mij Br.·. Kocken. Hij groeit en verheugt zich in anderen leed te doen, hij lokt het uit en zoekt

waar hij kan; veel goed zoude de Br.·. HOUTMAN kunnen doen, als hij minder kwaadaardig was.

Nog voeg ik hierbij H.·. E.·. W.·. dat ik bij den O.·. B.·. H.·. der H.·. en op mijn Heilig Br.·. woord zweer, nimmer door woord of daad reden te hebben gegeven tot de vijandige handelwijs van den Br.·. HERMAN SCHALLIG of HOUTMAN; mijn omgang met die Br.·. Br·. in de profane wereld was luttel, en bepaalde zich tot koopen van diverse mode- en andere artikelen bij den Br.·. HERMAN SCHALLIG, en het bewijzen der burgerlijke beleefdheid jegens den Br.·. HOUTMAN.

En zoo wage ik nogmaals van U.·. H.·. E.·. W.·. geregtigheid, strenge geregtigheid in deze den Vr.·. M.·. zoo onwaardige behandeling mij aangedaan.

Na betuiging mijner hoogachting verblijve ik met Br.·. groete.

H.·. E.·. W.·. Ged.·. Gr.·. M.·. N.·.
U.·. H.·. E.·. Onderdanige en Heilw.·. Br.·.
B. VAN DER ZWAAN S.·. P.·. †.·

NASCHRIFT.

Dato 18 September p.·. s.·. ontving ik het navolgende antwoord van Zijn H.·. E.·. Ged.·. Gr.·. Mr.·. N.·.

No. 53

W.·. K.·. S.·. H.·. Z.·. V.·.

Z.·. W.·. Br.·.

Uwe teekenplank van 31 August. jl. (p.·. s.·.) is door mij ontvangen.

Met innig leedwezen heb ik van haren inhoud kennis genomen.

U A.·. heeft zich met hare klagt echter verkeerdelijk gewend tot mij.

Die klagt toch is gerigt tegen den Reg.·. Mr.·. en den ges.·. Mr.·. eener □, en als zoodanig behoort zij ingevolge art. 156 in verband tot art. 55 van het wetboek voor het groot Oosten bij de werkplaats zelve.

Ik geef U A.·. daarom in overweging hare beschuldigingen tegen de beide officieren der □ de Vriendschap bij die werkplaats zelve schriftelijk in te dienen.

In de hoop dat daarvan het gevolg wezen zal, dat uwe zaak geheel in den Br.·.lijken geest onzer orde beëindigd worde heb ik het voorrecht met hoogachting en Br.·.lijke genegenheid te zijn·

Uw heilw.·. medebr.·.

(w. g.) T. H. der Kinderen.

O.·. van Batavia 12 Sept. 1869 (p.·. s.·.)

Mijn antwoord op bovenstaande T.·. P.·. van den H.·. E.·. W.·. Ged.·. Gr.·. Mr.·. Nat.·. luidde als volgt:

Aan den
H.·. E.·. W.·. Ged.·. Gr.·. M.·. Nat.·.,
in het O.·. van BATAVIA.

W.·. K.·. S.·. H.·. Z.·. V.·.

H.·. E.·. W.·. Br.·. Br.·. Ged.·. Gr.·. Mr.·. Nat.·.!

Ten hoogste gevoel ik mij vereerd met de ontvangen T.·. P.·. van U.·. H,·. E.·. W.·. en vermeen ten volle te begrijpen wat de bedoeling is van U,·. H.·. E.·. W.·., dat is, dat ik voor mij zelven moet zorgen, daar de handeling van den V.·. Z.·. M.·. en den gesub.·. M.·. der Loge DE VRIENDSCHAP, van zulk een laag karakter en antimaçonieken geest getuigen, dat zij voor de Br.·. schap moeten gepubliceerd worden, en vermeen dan ook in den geest van U.·. H.·. E.·. W.·. T.·. P.·. te hebben gehandeld, door eene Memorie in het licht te geven, die de feiten bloot legt. Immers U.·. H.·. E.·. W.·. verwijst mij naar art. 55 der wet van het Gr.·. O.·. van Nederland; dat art. zegt: *Elke Loge is, in den geest der orde, een Oosten, en oefent hetzelfde gezag en dezelfde magt uit over hare* LEDEN, *als het groot Oosten over de Loges, voor zoo verre zulks niet strijdig is met de bepalingen van dit wetboek.*

Bij gevolg heb ik met de Loge DE VRIENDSCHAP gevestigd in het O.·. van SOERABAIJA geen hoop eenig regt te erlangen, want ik ben geen *Lid* dier Loge. Art. 156 (zal moeten zijn art. 157) luidt als volgt: *Geene beschuldiging tegen den Mr.·., den gedep.·. Mr.·. en de opzieners kan in eene geopende Loge anders ingebragt worden dan schriftelijk, om te dienen tegen eene volgende Loge, als wanneer de zaak in afwezigheid van den beschuldigde moet worden onderzocht en beoordeeld. Aan geene aanklacht tegen den Mr.·., gedep.·. Mr.·. en de opzieners kan eenig gevolg gegeven worden, dan nadat door eene vergadering van officieren, daartoe uitdrukkelijk verlof is verleend.*

Nu is blijkens de door den Secretaris geteekende aanklagt tegen mij, deze uitgegaan van het bestuur der Loge, dat de officieren zijn, en hebben die Br.·. offic.·. later bij het behandelen der zaak getoond, voor zoo verre zij opgekomen zijn, uiterlijk homogeen te zijn; bijgevolg zal een aanklagt tegen den Mr.·. en gedep.·. Mr.·. bij de offic.·. wel niet ontvankelijk kunnen zijn, en is *alzoo dit art. niet op mij toepasselijk*. Doch art. 58 dat bij verwijzing naar art. 55 van zelf in het oog valt, omschrijft in hoe verre een Br.·. iets mag doen drukken; en daar deze *Memorie volstrekt de orde in het algemeen niet betreft*, doch alleen daadzaken door enkele individuen beschrijft, die voorzeker door U.·. H.·. E.·. W.·. zullen veroordeeld worden, en U.·. H.·. E.·. W.·. verontwaardiging hebben opgewekt, zoo is het drukken en publiek maken allesints geoorloofd. Daar ik nu zelfs van verre niet mag of kan gelooven aan een abusieve opgave der artikelen voornoemd, en evenmin mag of kan aannemen U.·. H.·. E.·. W.·. mij geregtigheid zoudt ontzeggen, zoo bewonder en vereer ik de wijsheid en scherpzinnigheid van U.·. H.·. E.·. W.·. die in dit moeijelijk en lastig geval mij de leidraad gegeven hebt, zulke onwaardige en verachtelijke handelingen als boven omschreven zijn, ter algemeene kennis van de Br.·. Br.·. in andere O.·. te brengen. Ter onwederlegbare bewijzen H.·. E.·. W.·. hoe weinig sympathie de B.·. B.·. Leden der ☐ DE VRIENDSCHAP in deze voor het bestuur dier Loge hebben, bewijze het volgende feit. Den avond der Algemeene vergadering toen Br.·. HOUTMAN, mijn aanklager, presideerde, waren er *drie en twintig Leden* tegenwoordig waarvan *tien officieren*; van de *Dertien* Br.·. hebben *Twaalf* mij een geteekende verklaring gegeven, dat zij bij stemming voor mij zouden gestemd hebben, en verklaarde de dertiende Br.·. dat hij zich van de stemming zoude onthouden hebben, en tot stemming ver-

pligt wordende, niet tegen mij gestemd zoude hebben.

De gevolgtrekking hieruit behoef ik aan U.·. H.·. E.·. W.·. niet voor te houden, uwe wijsheid omvat die geheel; en moet noodwendig een dusdanige toestand de minachting der Br.·. Br.·. opwekken, en op de verkiezingen zelf gevestigd worden.

Een zaak U.·. H.·. E.·. W.·. wil en moet ik rectificieeren, dat is: de brieven van SAMARANG over den Br.·. HERMAN SCHALLIG ongevraagd mij toegezonden, hebben bij mij de overtuiging doen geboren worden, dat de Br.·. HERMAN SCHALLIG niet oneerlijk of slecht kan genoemd worden, doch te dom is, om te begrijpen dat hij in verkeerde zaken getrokken wordt.

Met gevoelens van eerbeid jegens U.·. H.·. E.·. W.·. en met de meeste Br.·. genegenheid verblijve ik hoogachtend.

H.·. E.·. W.·. Ged.·. Gr.·. Mr.·. Nat.·.
Uw.·. H.·. E.·. W.·. Heilw.·. Br.·.
B. VAN DER ZWAAN. S.·. P.·. †.·.

O.·. SOERABAIJA 22 September 1869. (p.·. s.·.)

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Snelpersdruk van THIEME & CO. — *Soerabaija.*